

บทที่ 4

ผลการศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง

การศึกษาเรื่อง “พลวัตภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอำเภอบ้านฉาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขยายเขตนิคมอุตสาหกรรมเข้ามาสู่อำเภอบ้านฉางอันส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และพลวัตภาคประชาชนของชุมชนในเขตอำเภอบ้านฉางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทราบถึงที่มาของปัญหา ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง โดยแบ่งประเด็นการนำเสนอ ดังนี้

1. นโยบายและแผนแม่บทของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง
2. สถิติการเติบโตอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง
3. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อด้านสุขภาพ
4. ทักษะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - 4.1 ทักษะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - 4.2 ทักษะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อแนวทางการอยู่ร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมและชุมชนในอนาคต

นโยบายและแผนแม่บทของการพัฒนาอุตสาหกรรม ในจังหวัดระยอง

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดเป้าหมายหลักของการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออก (eastern seaboard) การเติบโตของขนาดอุตสาหกรรมมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทางสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมในอำเภอมือง โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลมาบตาพุด และอำเภอบ้านฉาง และนำไปสู่การรวมตัวขององค์กรภาคประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวในบทที่ 5 ต่อไป ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับนโยบาย และการเติบโตของอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง ผลการศึกษพบว่า การกำหนดแนวนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง กำหนดเพียงภาพกว้างเท่านั้น แต่ตลอดระยะเวลาตั้งแต่มีโครงการอุตสาหกรรมฯ จนถึงปัจจุบัน จุดเน้นที่ต้องการให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรม มิได้มีการเปลี่ยนแปลงจากแผนแม่บทเดิมแต่อย่างใด กล่าวคือ นโยบายของภาครัฐยังต้องการให้จังหวัดระยอง และภาคตะวันออกเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาประเทศโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งใน

หลักการที่วางเอาไว้ได้แก่ อุตสาหกรรมที่ปลอดภัยจากมลพิษ และให้เดินหน้าการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบ โดยการพัฒนาดังกล่าวจะต้องไม่กระทบต่อชุมชนที่อยู่อาศัยเดิม ซึ่งได้กำหนดแนวกันชน (Buffer Area) ให้อยู่ในช่วง 5-10 กม. เพื่อให้ชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมอยู่รวมกันอย่างเป็นสุข (รองประธานสภาอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2552)

ส่วนนโยบายการใช้พื้นที่ ไม่ได้มีการระบุถึงขอบเขตการใช้พื้นที่แต่อย่างใด ในเบื้องต้นกำหนดให้ใช้พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด เนื่องจากมีความสะดวกในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบอุตสาหกรรม และให้ขยายพื้นที่ตามความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่น

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบจะประกอบด้วย กระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ดูแลโรงงานอุตสาหกรรม การควบคุมมลพิษ กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ดูแลการใช้ที่ดิน กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ดูแลและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ดูแลทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรม และผู้บริหารในระดับจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ดูแลและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อไป ถึงการไม่ปฏิบัติตามนโยบาย โดยพบว่า ข้อบกพร่องของนโยบายเกิดจากการไม่กำหนดพื้นที่อุตสาหกรรมที่ชัดเจน ทำให้มีการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมไปสู่แหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชน โดยอ้างถึงความต้องการของท้องถิ่น มีความไม่โปร่งใสในการอ้างความต้องการของท้องถิ่น โดยยึดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชนชั้นปกครอง ผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ไขผังเมือง ส่งผลให้เกิดกาลละเมิดสิทธิของประชาชนและเกิดปัญหาในที่สุด

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงแนวคิดหลักในการจัดการอุตสาหกรรมไว้ดังนี้

. . . ประเทศต้องพัฒนา แล้วทุกคนคงปฏิเสธไม่ได้ว่าอุตสาหกรรมจำเป็นกับประเทศไทย โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด เป็นโครงการหลักของประเทศไทย ปัญหาก็คือจะทำอย่างไรให้อุตสาหกรรมไม่ทำร้ายชุมชน ค่าตอบแทน ๗ ก็คือ มีโรงงานอุตสาหกรรมที่สะอาด โปร่งใสไม่ปล่อยมลพิษ มีระบบการกำจัดของเสียที่ดี มีระบบการตรวจสอบความผิดพลาด ในทางเศรษฐศาสตร์แล้วการผลิตอย่างหนึ่ง ก็คือการทำลายอีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่เรารู้จักว่าผลผลิต เช่นเราจะผลิตกระดาษเราก็ทำลายต้นไม้ ฉะนั้นในกระบวนการผลิตหลักเลยไม่ได้ที่จะมีของเสีย หากโรงงานมี

มาตรการควบคุมของเสียที่ดี ชาวบ้านก็ไม่ได้ประสบผลกระทบ หากโรงงานมีมาตรการกำจัดของเสียที่ไม่ดี ชาวบ้านก็ต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทางหนึ่งก็คือ กันชาวบ้านให้ห่างจากโรงงาน ก็เป็นวิธีป้องกันได้อีกอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เกาหลีใต้ โรงงานจะอยู่นอกเมือง ไม่ปนอยู่กับย่านชุมชนเหมือนของไทย ดังนั้นของไทยเราก็สู้มเสียดต่อการกระทบกระทั่งระหว่างโรงงานกับประชาชน

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง (สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2552) ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

. . . นโยบายเหมือนเดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไร ยังคงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีได้เป็นไปตามแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ เช่นการแบ่งโซนนิ่งอย่างชัดเจน ที่กำหนดว่าบ้านฉางเป็นที่อยู่อาศัย เขตมาบตาพุดเป็นอุตสาหกรรม แต่ผังเมือง ได้ถูกทำลายเองโดยรัฐบาลกระทรวงมหาดไทยทำลาย การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปตามที่แผนที่กำหนดไว้ แต่การพัฒนาชุมชนไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด โดยกำหนดไว้จะต้องมีแนวกันชนของชุมชนประมาณ 5-10 กม. ไม่ได้ติดกับชุมชน ทั้งนี้เพราะไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของภาพแต่ละกระทรวงก็ไม่ได้ประสานงานกัน ต่างคนต่างทำเมื่อก่อนจะมีหน่วยงานของ Eastern Seaboard Community มีคณะกรรมการนายกรัฐมนตรียังเป็นประธานเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการนี้ แต่หน่วยงานนี้ก็ถูกยุบ ผมไม่ทราบสาเหตุเลย ไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของที่แท้จริง ต่อมาสภาพพัฒนาฯ เป็นผู้ดูแล แต่ก็ทำอะไรได้ไม่มาก ไม่มีหน่วยงานกลางมาแก้ปัญหา อุตสาหกรรมโตเร็ว แต่ภาคชุมชนโตไม่ทัน ผู้ว่า หรือนักการเมือง เปลี่ยนบ่อย ขาดคนตัดสินใจ

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งอดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552) ให้เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับแนวกันชนไว้ดังนี้

. . . นโยบายก็ออกมาดีแล้ว แนวคิดก็คือ โรงงานอุตสาหกรรม จะต้องเกิดขึ้น แต่ไม่ให้กระทบกับประชาชนที่อยู่อาศัยเดิม แล้ววิธีการที่จะทำได้ก็คือ โรงงานอุตสาหกรรมต้องสะอาด หมายถึงไม่สร้างมลพิษ แล้วต้องมีแนวกันชน คือโรงงานจะต้องมีควัน มีของเสียที่ปล่อยออกมาตามค่ามาตรฐาน แต่หากว่าชาวบ้านไปสัมผัสโดยตรงก็อาจจะเกิดอันตรายได้ ดังนั้นก็ต้องมีระยะห่างระหว่างชาวบ้านกับโรงงาน ที่ปัญหาก็เกิดก็คือ ชาวบ้านบางส่วน หรือทั้งหมดก็ไม่ทราบได้ อยากให้มีโรงงาน เพราะจะได้ขายที่ดินได้ ก็ผลักดันให้ อบต. ยินยอมให้มีโรงงาน

กระทรวงมหาดไทย ก็แก้ไขผังเมือง ผลก็เลยเป็นอย่างที่เห็นกันอยู่ แต่หากว่าชาวบ้าน อยากให้มีโรงงาน แล้วทางผู้จัดสรรที่ดินเห็นว่าไม่ควร ก็จะไม่อนุญาตได้

. . . การมีโรงงานก็เปรียบเทียบกับเตาไฟที่ร้อน เวลาเราทำอาหาร เราก็ต้องมีระยะห่างจากเตาพอสมควร ไม่อย่างนั้นเราก็จะร้อนเกินไป แนวคิดการจัดการอุตสาหกรรมก็เช่นเดียวกัน จะต้องเว้นระยะห่างให้พอเหมาะ คนจะอยู่ติดกับโรงงานได้อย่างไร หากว่าอยู่ติดกับโรงงานอีกพักเดียวก็มีปัญหาตามมา

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ในปัจจุบัน (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2552) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองไว้ดังนี้

. . . การทำผังเมืองที่ผ่านมา ไม่เคยถามประชาชน หรืออาจจะถามแต่เฉพาะกลุ่มพวกของตน ว่าประชาชนเองการอย่างนี้ใหม่ คือจัดตามใจเงิน และคนเซ็นชื่ออนุมัติ ไม่ได้ทำประชาพิจารณ์ การจัดโซนนิ่งไม่ชัดเจน การนิคมอุตสาหกรรมซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ จะดูแลเฉพาะเขตที่ประกาศ (กนอ. ดุแล) และนอกเขตอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ดูแล ทั้งสองส่วนจะมีมาตรฐานต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่อยู่นอกเขต โรงงานจะไม่ชอบอยู่ในเขต เพราะเงื่อนไข่มาก เพื่อแก้ไขปัญหาคือต้องรวมสองหน่วยงานและดูแลในมาตรฐานเดียวกัน จะได้มีความมั่นคงขึ้น

สถิติการเติบโตของอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรม ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.1
การลงทุนภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง

ปี พ.ศ.	การลงทุนต่อปี		การลงทุนสะสม	
	จำนวนโรงงาน (โรงงาน)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนโรงงานสะสม (โรงงาน)	เงินทุนสะสม (ล้านบาท)
2512-2520	126	817.55	126	817.55
2521	29	6.54	155	824.09
2522	28	27.44	183	851.53
2523	8	161.86	191	1,013.39
2524	34	628.35	225	1,641.74
2525	41	4,269.84	266	5,911.58
2526	34	294.43	300	6,206.01
2527	11	18.75	311	6,224.76
2528	11	64.16	322	6,288.92
2529	9	2,640.45	331	8,929.37
2530	5	83.88	336	9,013.25
2531	14	228.78	350	9,242.03
2532	14	182.25	364	9,424.28
2533	25	16,082.38	389	25,506.66
2534	39	6,208.49	428	31,715.15
2535	64	52,721.46	492	84,436.61
2536	61	84,578.12	553	169,014.73
2537	49	75,450.76	602	244,465.49
2538	80	38,257.34	682	282,722.83
2539	115	49,869.84	797	332,592.67
2540	140	86,972.76	937	419,565.43

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	การลงทุนต่อปี		การลงทุนสะสม	
	จำนวนโรงงาน (โรงงาน)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนโรงงานสะสม (โรงงาน)	เงินทุนสะสม (ล้านบาท)
2541	94	95,435.81	1,031	515,001.24
2542	58	5,617.73	1,089	520,618.97
2543	80	40,941.51	1,169	561,560.48
2544	79	8,287.01	1,248	569,847.49
2545	103	5,590.70	1,351	575,438.19
2546	96	8,399.07	1,447	583,837.39
2547	121	23,458.76	1,568	607,296.15
2548	116	28,312.05	1,684	635,608.20
2549	90	44,716.99	1,721	732,115.18
2550	92	11,248.61	1,731	815,216.33

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ณ ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นระยะแรกของการกำเนิดโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จังหวัดระยองมีโรงงานอุตสาหกรรมเพียง 336 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 9,013.25 พันล้านบาท เท่านั้น หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่โรงงานอุตสาหกรรมดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ก็พบว่า จังหวัดระยองมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็น 937 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 419,565.43 พันล้านบาท และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยตลอด จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2550 มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 1,714 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 811,216.33 พันล้านบาท

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดถึง แหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด พบข้อมูลตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2

สรุปข้อมูลการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง แยกรายอำเภอ

ลำดับ	ชื่ออำเภอ	เงินทุน	จำนวนโรงงาน	คนงาน
1	เมืองระยอง	41,062,297,749.09	590	33,027
2	ปลวกแดง	65,495,122,654.73	342	55,884
3	นิคมพัฒนา	47,787,996,413.66	201	22,327
4	บ้านค่าย	6,104,096,162.56	199	13,851
5	แกลง	2,028,586,622.00	302	14,324
6	บ้านฉาง	,319,332,883.30	65	2,501
7	วังจันทร์	755,350,000.00	21	1,122
8	เขาชะเมา(กิ่ง)	708,550,000.00	11	1,070
รวม		815,261,332,485.34	1,731	144,106

จากตารางที่ 4.2 พบว่า อำเภอเมืองระยอง ที่มีนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดตั้งอยู่ เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากที่สุดถึง 590 โรงงาน ส่วนอำเภอบ้านฉาง ซึ่งมีพื้นที่หลักเพียงแห่งเดียวได้แก่นิคมอุตสาหกรรมเอเซีย (ซึ่งติดกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) มีโรงงานตั้งอยู่ถึง 65 โรงงาน และเมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาถึงประเภทของอุตสาหกรรม ตามข้อมูล ตารางที่ 4.3 ก็พบว่า อุตสาหกรรมเคมี เป็นอุตสาหกรรมที่มีจำนวนมากที่สุด (มีถึง 590 โรงงาน) อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ถึงแม้อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์จะมีโรงงานเพียง 15 โรงงานเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเงินลงทุนแล้วจะพบว่า มีเงินลงทุนสูงถึง 59.13 พันล้านบาท ซึ่งโรงงานทั้ง 2 ลักษณะนี้จะตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย เป็นหลัก ผลจากการศึกษาได้พบว่า เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมตั้งต้น วัตถุประสงค์หลักที่ใช้ก็คือก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยที่ท่อส่งก๊าซขึ้นฝั่งที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ดังนั้น จึงเป็นอุตสาหกรรมที่ประชาชนวิตกในเรื่องความปลอดภัยมากที่สุด

เมื่อจำแนกโรงงานอุตสาหกรรมตามประเภท/สาขาของอุตสาหกรรม พบข้อมูลตาม ตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3
สรุปข้อมูลการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง
แยกประเภทโรงงาน 21 สาขา

ลำดับที่	ประเภท/สาขาอุตสาหกรรม	เงินทุน	จำนวน	คนงาน
1	อุตสาหกรรมเคมี	253,433,385,885.23	131	15,545
2	อุตสาหกรรมขนส่ง	182,617,410,764.13	154	28,116
3	อุตสาหกรรมอื่น ๆ	96,832,224,673.48	236	9,805
4	อุตสาหกรรมโลหะ	72,300,181,000.00	29	5,168
5	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	59,125,900,000.00	15	2,078
6	อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ	33,582,214,104.40	193	13,538
7	อุตสาหกรรมพลาสติก	24,184,865,652.28	104	11,063
8	อุตสาหกรรมอลูมิเนียม	18,247,806,520.00	83	3,421
9	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	15,003,494,458.43	94	7,609
10	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	14,987,539,802.99	18	4,919
11	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	14,793,778,567.65	50	9,861
12	อุตสาหกรรมยาง	10,559,332,273.75	67	9,313
13	อุตสาหกรรมกระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	7,261,290,000.00	18	1,339
14	อุตสาหกรรมอาหาร	3,729,699,883.00	115	8,004
15	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	3,463,485,000.00	117	4,263
16	อุตสาหกรรมการเกษตร	1,939,472,900.00	242	1,656
17	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	1,710,095,000.00	40	6,214
18	อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	838,950,000.00	5	823
19	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	576,540,000.00	14	884
20	อุตสาหกรรมเครื่องตี	62,050,000.00	4	196
	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	11,616,000.00	2	291
	รวม	815,261,332,485.34	1,731	144,106

จากตารางที่ 4.3 พบว่า จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องจาก 330 โรงงานในปี พ.ศ. 2530 เป็น 1,731 โรงงานในปี 2550 ทั้งที่ภาคประชาชนมีการต่อต้านโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดทั้งในนามกลุ่มพิทักษ์บ้านฉาง และกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากหัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม ถึงสาเหตุของการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมภายใต้การต่อต้านขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งพบว่ามาจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1. การขยายตัวของโรงงานเป็นเป้าหมายหลักของทุกรัฐบาล โดยรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมามาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 มีความต้องการให้จังหวัดระยองเติบโตด้านอุตสาหกรรมอย่างเต็มตามแผนแม่บทการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ดังนั้น การต่อต้านขององค์กรภาคประชาชนจึงไม่มีนัยสำคัญต่อการชะลอตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในระยะยาวแต่อย่างใด ที่ผ่านมามีอาจกล่าวได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการต่อต้านขององค์กรภาคเอกชน/ประชาชนอาจจะมีผลต่อการชะลอตัวในระยะเวลานั้น ๆ เท่านั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการที่ต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนซึ่งในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นว่า

... รัฐบาลต้องการให้ภาคตะวันออกโดยเฉพาะระยอง ชลบุรี เด็ดโตอย่างเต็มรูปแบบ จะเห็นได้จาก GDP ของประเทศไทยช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จะโตเร็วมากก็เพราะภาคตะวันออกนี้แหละ ถ้าชะลอโรงงานแล้ว GDP ก็จะไม่โต คือยังงี้เสียก็ต้องเพิ่มจำนวนโรงงาน หากว่ามีประชาชนคัดค้าน รัฐก็ต้องชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ และมั่นใจในระบบของรัฐว่า รัฐจะดูแลควบคุมไม่ให้โรงงานปล่อยของเสีย ให้โรงงานต่าง ๆ มีมาตรฐานสากล เมื่อประชาชนเข้าใจดีแล้วรัฐก็ต้องเดินหน้าต่อ เพื่อให้ประเทศพัฒนา จะได้มีการจ้างงาน คนจะได้มีงานทำ

2. ประชาชนที่คัดค้านมีไม่มาก โดยพบว่า ประชาชนที่เห็นด้วยกับการพัฒนาอุตสาหกรรมมีจำนวนมากกว่า อีกทั้งประชาชนที่คัดค้านจะมีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น คือ ที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (กลุ่มเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก) และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย (กลุ่มพิทักษ์บ้านฉาง) ส่วนในอำเภออื่น ๆ เช่นอำเภอปลวกแดง อำเภอนิคมพัฒนา อำเภอบ้านค่าย และอำเภอแกลง ไม่มีประชาชนคัดค้าน ในทางตรงข้าม ประชาชนในจังหวัดส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับการมีโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

... คนส่วนใหญ่ เขาเห็นด้วยกับโรงงาน เพราะเศรษฐกิจจะได้ดี ผู้คนลูกหลานจะได้มีงานทำ ส่วนคนที่คัดค้านมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่มีคน เรียกร้องว่าเป็นคนเดิม ๆ ทั้งนั้น และหากว่ารัฐเอาเสียงเพียงเล็กน้อยมายกเลิกโรงงานที่

ใช้งบเป็นแสนล้าน แล้วอะไรจะเกิดขึ้น เศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร รัฐจะต้องดูแลให้ทุกคนอยู่ด้วยกันได้ โรงงาน ก็ต้องไม่ละเมิดกฎหมาย ประชาชนก็ต้องเห็นประโยชน์สำคัญของชาติเป็นหลัก แล้วทุกฝ่ายก็จะอยู่ด้วยกันอย่างไม่เบียดเบียนกัน

กล่าวโดยสรุปการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จนขยายตัวสู่พื้นที่อำเภอบ้านฉาง และอำเภออื่น ๆ จนก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเกิดจากสาเหตุ 3 ประการคือ

1. นโยบายการพัฒนาประเทศที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรม อย่างต่อเนื่อง โดยยึดเป้าหมายด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก
2. ทักษะของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ภาคประชาชน เห็นว่าเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียกร้องของภาคประชาชน
3. กลไกในการควบคุมให้การดำเนินงานภาคอุตสาหกรรมเป็นไปตามข้อกำหนด มีความบกพร่อง

ในที่สุดเงื่อนไขปัจจัยและประเด็นดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อผู้ของภาคประชาชนที่ต้องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของอ.บ้านฉาง จังหวัดระยองในเวลาต่อมา

กล่าวโดยสรุปนโยบาย และการเติบโตของอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง ผู้บริหารในระดับนโยบายเห็นตรงกันว่า การพัฒนาประเทศโดยการใช้อุตสาหกรรม เป็นกระแสหลักของการพัฒนาการเศรษฐกิจ แต่จะต้องกระทำอย่างมีมาตรฐาน และมีวิธีการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องในระยะแรกของการขยายอุตสาหกรรม มีผู้คัดค้านจำนวนไม่มากนัก แต่จากข้อเท็จจริงของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยองกลับพบว่า มีความบกพร่องของกลไกควบคุมการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัจะได้นำเสนอต่อไป

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบด้านสุขภาพ

จากผลการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย อำเภอบ้านฉางพบประเด็นสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบด้านสุขภาพต่อประชาชน ดังนี้

1. **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในสื่อมวลชน** พบว่าสื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์ ได้นำเสนอข่าวปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย โดยประมาณเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550 สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในขณะนั้น ได้มาทำข่าว โรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีแห่งหนึ่ง (ประกอบการในรูปบริษัทมหาชน) ซึ่งทำการผลิตอุตสาหกรรมขั้นกลาง ผลิตเม็ดพลาสติก PET โพลีเมอร์ สำหรับใช้ทำบรรจุภัณฑ์ ได้ดำเนินการทดลองเดินเครื่องเพื่อผลิตสินค้า บริษัทมหาชนดังกล่าวเริ่มสร้างโรงงานในปี 2546 และขอทำการทดลองเครื่องผลิตประมาณปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเวลากว่า 4 ปี แล้ว แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างการทดลองเครื่อง แต่บริษัทมหาชนดังกล่าวก็สามารถผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายได้จำนวนมาก และหนังสือพิมพ์ลงสื่อฉบับประจำวันที 16 กันยายน -15 ตุลาคม 2550 ได้ลงภาพข่าวเด็กชายชาวอำเภอบ้านฉางที่อาศัยอยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย ได้รับผลกระทบจากสารเคมีของบริษัทมหาชนดังกล่าว ทำให้เกิดอาการคันตามผิวหนัง และรักษาไม่หาย ดังภาพประกอบที่ 4.1 ดังนี้

ภาพ 4.1

ข่าวของผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในสื่อมวลชน

ชาวบ้านฉางต้านโรงงาน ปิโตรเคมีในนิคมเอเชีย

ชาวบ้านฉางหลายร้อยคนขู่ว่าปิดโรงงานปิโตรเคมีในนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย ปิดป้ายดำทั่วหมู่บ้าน หวั่นอันตรายจากมลพิษ เพราะที่ผ่านมาชาวบ้านได้รับผลกระทบอย่างมาก เด็กในหมู่บ้านแพ้สารเคมีกันจำนวนมาก ขึ้นผดผื่นไปทั้งตัว วอนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทบทวน หากยังยืนยันก่อสร้างจะเดินหน้า ด้านสุดท้าย

▶อ่านต่อหน้า 14

▶ ด้านปิโตรเคมี ... ชาวบ้านฉาง รวมตัวต่อต้านการขยายโรงงานปิโตรเคมีในนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย ที่กำลังจะขยายเพิ่มขึ้น พร้อมทั้ง เปิดตัวเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสารเคมีของโรงงานปิโตรเคมี จนทำให้เกิดผดผื่นคันเต็มตัว และรักษาไม่หาย วอนภาครัฐทบทวนด้วย

ที่มา: หนังสือพิมพ์พลังสื่อฉบับประจำวัน 16 กันยายน -15 ตุลาคม 2550

2. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมจริงในพื้นที่ จากข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชนข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพพื้นที่จริงบริเวณนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย และโดยรอบ พบว่าปรากฏภาพที่ชัดเจนถึงสิ่งบ่งบอกว่ามีมลภาวะเกิดขึ้นจริงทั้ง การปล่อยควันพิษของโรงงานอุตสาหกรรม การถมทะเลเพื่อนำพื้นที่มาทำโรงงานอุตสาหกรรม กากของเสียอุตสาหกรรมจำนวนมาก การลักลอบทิ้งกากสารพิษในบ่อขยะประจำอำเภอบ้านฉาง ณ บริเวณบ้านเขาภูดร และสภาพของเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากกลิ่น และควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 4.2
การปล่อยควันพิษของโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.3
การถมทะเลเพื่อนำพื้นที่มาทำโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.4
กากของเสียอุตสาหกรรมจำนวนมาก

ภาพที่ 4.5
การลักลอบทิ้งกากสารพิษในบ่อขยะประจำ
อำเภอบ้านฉาง ณ บริเวณบ้านเขาภูธร

ภาพที่ 4.6
สภาพของเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากกลิ่น และ
ควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

3. ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่นอกจากการสำรวจพื้นที่จริงแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวกับมลภาวะในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมโดยรอบ พบข้อมูลทางวิทยาศาสตร์จากผลการศึกษาของ นลินี ศรีพวง นักวิชาการสาธารณสุข ที่ได้ระบุถึง เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น โรงงานปิโตรเคมี โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานผลิตปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ โรงผลิตไฟฟ้าและโรงงานที่มีการผลิตและการใช้โลหะหนัก ได้แก่ โรงงานถลุงเหล็ก นอกจากนี้ โรงงานอุตสาหกรรมนอกเขตนิคมอุตสาหกรรมยังมีการประกอบการอุตสาหกรรมหลายประเภท โดยเฉพาะกิจการเกี่ยวกับโลหะหนัก ได้แก่ กิจการทำแบตเตอรี่และหลอมตะกั่ว ซึ่งโรงงานเหล่านี้มีการใช้และผลิตสารเคมีอันตรายหลายชนิด ที่สำคัญได้แก่ สารอินทรีย์ระเหย (Volatile Organic Compounds: VOCs) กรด ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ และสารโลหะหนัก เป็นต้น มีการตรวจพบว่ามีสารอินทรีย์ระเหยง่าย กรด และสารโลหะหนักปนเปื้อนในอากาศ ในดิน และในน้ำ ซึ่งการปนเปื้อนของสารโลหะหนักนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการผลิตและการกำจัดทางอุตสาหกรรมของโรงงานและสถานประกอบการต่างๆ และอาจเนื่องจากมีสินแร่ของสารโลหะหนักบางประเภทปนเปื้อนตามธรรมชาติอยู่บ้างแล้ว สารโลหะหนักสำคัญที่พบปนเปื้อนในพื้นที่มาบตาพุดได้แก่ ตะกั่ว (Pb) สารหนู (As) เหล็ก (Fe) ซีลีเนียม (Se) ปรอท (Hg) แคดเมียม (Cd)

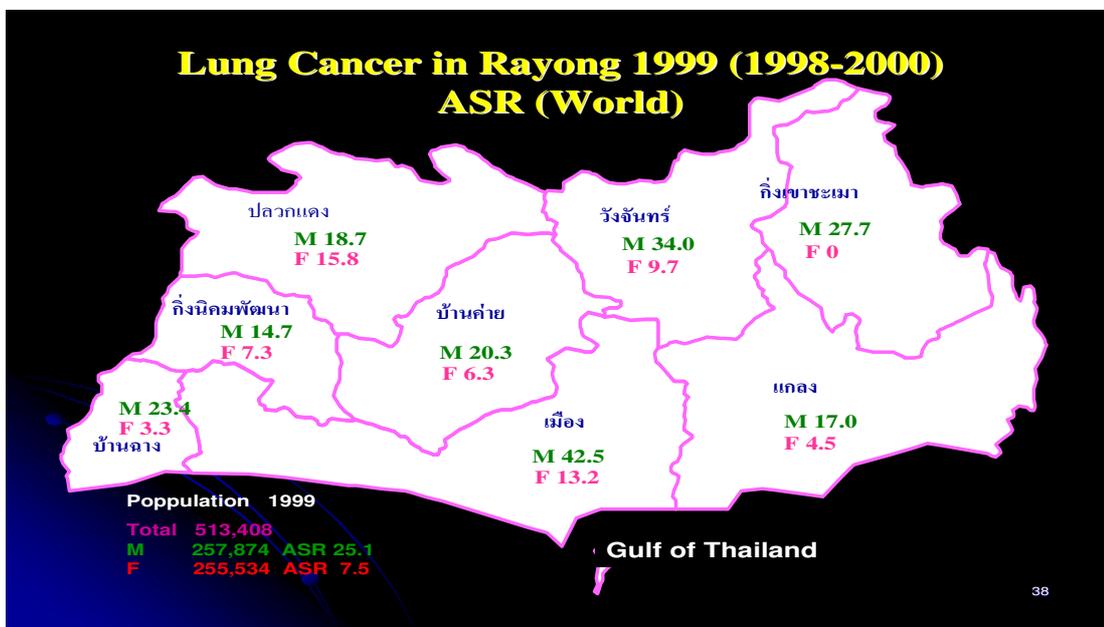
โครเมียม (Cr) ทองแดง (Cu) นิกเกิล (Ni) สังกะสี (Zn) และ แมงกานีส (Mn) ซึ่งสารเคมีเหล่านี้มีพิษต่อร่างกายทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง โดยทำให้ระคายเคืองผิวหนัง เยื่อบุอ่อน ระบบทางเดินหายใจ ตับและไต ระบบเลือด ระบบสืบพันธุ์ ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ และบางชนิดเป็นสารก่อมะเร็ง โดยเฉพาะสารอินทรีย์ระเหยซึ่งเป็นสารประเภทสารทำละลายอินทรีย์ (Organic Solvents) นั้นยังเป็นสารที่มีกลิ่นเฉพาะ ระเหยง่าย และไวไฟอีกด้วย ด้วยสาเหตุดังกล่าว ในพื้นที่มาบตาพุดจึงพบปัญหามลภาวะทางอากาศเนื่องจากกลิ่นของสารเคมีและการปนเปื้อนของสารเคมีในอากาศ มลภาวะทางน้ำจากปัญหาน้ำทิ้งของโรงงาน มลภาวะในน้ำ และมลภาวะในดิน เนื่องจากการทิ้งขยะมูลฝอยจากชุมชนและกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม นอกจากนี้ในพื้นที่เขตมาบตาพุดยังมีปัญหาเกี่ยวกับปัญหาความเสี่ยงต่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในการเกษตรกรรม ฝุ่นละออง ปัญหาอุบัติเหตุจากการรั่วไหลของสารเคมีและเพลิงไหม้เนื่องจากสารเคมีจากการประกอบการอุตสาหกรรมและจากการจราจรและขนส่ง ปัญหาผังเมืองเกี่ยวกับการรुक้าพื้นที่แนวกันชน (Buffer Zone) และการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามถิ่นทำให้มีประชากรแฝงจำนวนมาก ทำให้มีปัญหาโรคติดเชื้อ ซึ่งปัญหามลภาวะสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและผลกระทบต่อเชิงสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังได้พบผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนจากสถานการณ์ความเสี่ยงภัยต่อมลภาวะสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ประชาชนมีปัญหาสุขภาพ โดยป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจและโรคมะเร็งเพิ่มมากขึ้น โดยสถาบันมะเร็งแห่งชาติรายงานไว้ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 เมื่อทำการเปรียบเทียบอัตราอุบัติการณ์ของผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งใน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง นครพนม ขอนแก่น ระยอง อุดรธานี กรุงเทพมหานคร ประจวบคีรีขันธ์ และสงขลา พบว่า อัตราอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งต่อประชากรแสนคน¹ ของโรคมะเร็งปอดและโรคมะเร็งตับของจังหวัดระยองนั้นสูงกว่าประจวบคีรีขันธ์และสงขลา อัตราอุบัติการณ์ของผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ ลิ่วคีเมีย และมะเร็งปากมดลูก ของจังหวัดระยองพบว่าสูงสุดใน 9 จังหวัด และมะเร็งเต้านมสูงกว่าใน 7 จังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราอุบัติการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งในเขตอำเภอเมืองระยองสูงกว่าอำเภออื่นๆ โดยเฉพาะโรคมะเร็งปอด มะเร็งตับ มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ ลิ่วคีเมีย มะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม

¹ ASR (Age Standardized Incidence Rates)

ภาพที่ 4.7

อัตราอุบัติการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งในเขตจังหวัดระยอง

ที่มา: สถาบันมะเร็งแห่งชาติ, 2550

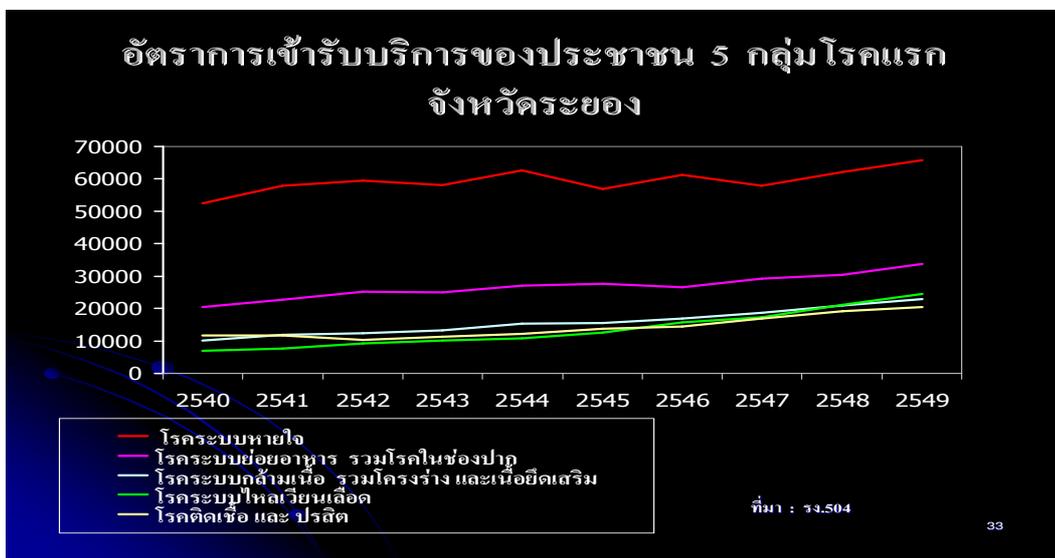
จากข้อมูลสถิติของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ในช่วงปีพ.ศ. 2542-2547 พบว่าประชากรในจังหวัดระยองเสียชีวิต (ต่อประชากรแสนคน) ด้วยโรคมะเร็งมากกว่าโรคอื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข ที่รายงานไว้ว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2548 ในจังหวัดระยองนั้นมีแนวโน้มของสาเหตุการเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2548 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยองได้รายงานสาเหตุการเสียชีวิตของประชาชนในจังหวัดระยอง 3 อันดับแรกได้แก่ กลุ่มสาเหตุภายนอกของการป่วยและตาย (ร้อยละ 15.03) กลุ่มเนื้องอกและมะเร็ง (ร้อยละ 12.74) และกลุ่มโรคติดเชื้อและปรสิต (ร้อยละ 12.61) ในส่วนของข้อมูลอัตราเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในประเทศและในจังหวัดระยองในช่วงปี พ.ศ. 2536-2548 พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น และในปีพ.ศ. 2548 พบว่ามีอัตราการเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในจังหวัดระยองสูงกว่าระดับประเทศ

โดยมีประชากรจังหวัดระยองเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง 83.74 ต่อประชากรแสนคน¹ และอวัยวะที่เป็นมะเร็งสูงสุดของประชากรในจังหวัดระยอง คือ มะเร็งหลอดคอ หลอดลมใหญ่ และปอด (15.77 ต่อประชากรแสนคน) ในส่วนของพื้นที่ตำบลมาบตาพุดและตำบลห้วยโป่ง พบว่ามีผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง 76.87 ต่อประชากรแสนคน โดยอวัยวะที่เป็นมะเร็งสูงสุดคือ มะเร็งตับ และท่อน้ำดี (16.71 ต่อประชากรแสนคน) รองลงมาได้แก่ มะเร็งที่หลอดคอ หลอดลมใหญ่ และปอด (6.68 ต่อประชากรแสนคน) และลิวคีเมีย (6.68 ต่อประชากรแสนคน) และสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขได้รายงานไว้ว่า ในช่วงเดือนมกราคม 2549 – กันยายน 2549 นั้น ในจังหวัดระยองมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง 55.07 ต่อประชากรแสนคน นอกจากนี้ยังพบว่า ในปีพ.ศ. 2544-2549 ในจังหวัดระยองมีผู้ป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจสูงกว่าระดับของประเทศ และเป็นกลุ่มโรคที่ประชาชนเข้ารับบริการสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง และมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่ระดับประเทศมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในโรงพยาบาลมาบตาพุด พบว่า มีอัตราการเข้ารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกด้วยโรกระบบทางเดินหายใจสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ในช่วงปี พ.ศ. 2549 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยองได้รายงานว่ามีผู้เข้ารับบริการรักษาพยาบาลเกี่ยวกับโรกระบบทางเดินหายใจในสถานพยาบาลสูงเป็นอันดับหนึ่งในจังหวัดระยอง ส่วนในกรณีของมะเร็งหลอดคอนั้นได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า ในจังหวัดระยองนั้นอาจมีสารกัมมันตรังสีในดินและ/หรือในน้ำ หรืออาจเกิดจากการปนเปื้อนของสารเคมีที่มีผลให้เกิดมะเร็งหลอดคอได้

¹จากสถิติสาธารณสุข สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข รายงานว่า ในประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งและเนื้องอกทุกชนิดต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ. 2544 เป็น 68.4 ต่อประชากรแสนคน ปีพ.ศ. 2545 เป็น 73.3 ต่อประชากรแสนคน ปีพ.ศ. 2546 เป็น 78.9 ต่อประชากรแสนคน ปีพ.ศ. 2547 เป็น 81.3 ต่อประชากรแสนคน และในปี พ.ศ. 2548 เป็น 81.4 ต่อประชากรแสนคน

ภาพที่ 4.8

อัตราการเข้ารับบริการของประชาชน 5 กลุ่มโรคแรก

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง, 2550

นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยได้ค้นคว้าผลการศึกษาขององค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อม กรีนพีซที่ได้ทำการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำทิ้งและตะกอนจากโรงงาน 2 แห่งที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด¹ เพื่อหาปริมาณโลหะหนักและสารประกอบอินทรีย์ (organic chemicals) ในระหว่างปี พ.ศ. 2546 และ 2547 โดยรายงานทางเทคนิคของห้องปฏิบัติการงานวิจัยกรีนพีซ มหาวิทยาลัยเอ็กซ์เตอร์ สหราชอาณาจักร ระบุว่า

น้ำทิ้งที่ระบายจากโรงงานทั้งสองแห่ง มีสารอินทรีย์ระเหยที่มีคลอรีนเป็นองค์ประกอบซึ่งมีคุณสมบัติเป็นพิษอยู่หลายชนิด ที่สำคัญที่สุดคือ เอทิลีนไดคลอไรด์ (EDC) ที่ความเข้มข้นถึง 250 ไมโครกรัม/ลิตร ซึ่งหากเทียบกับสหรัฐอเมริกา การที่โรงงานประเภทเดียวกันนี้จะปล่อยน้ำทิ้งที่ระดับความเข้มข้นดังกล่าวอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ ทั้งนี้ เอทิลีนไดคลอไรด์ ไม่เพียงเป็นสารเคมีตกค้างยาวนานในสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นพิษต่อมนุษย์และ

¹บริษัทวินิไทยและบริษัทไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ โรงงานทั้งสองแห่งนี้ปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองระบายน้ำเสียที่ผ่านใจกลางนิคมอุตสาหกรรมและไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทยด้านตะวันออกของพื้นที่นิคม โรงงานทั้งสองทำการผลิตพลาสติกพีวีซี และมีวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิต ได้แก่ คลอรีน, เอทิลีนไดคลอไรด์ (EDC), และ ไวนิลคลอไรด์โมโนเมอร์ (VCM)

สัตว์อีกด้วย มลสารที่พบในน้ำทิ้งรวมถึง 2, 4, 6-ไตรคลอโรฟีนอล (2, 4, 6-trichlorophenol) ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีคลอรีนเป็นองค์ประกอบที่ระเหยได้น้อยกว่า และ DEHP ซึ่งเป็นสารประกอบในกลุ่มพทาเลตเอสเทอร์ (phthalate ester) ใช้กันอย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมพีวีซีเพื่อเป็นสารเติมแต่ง (additives) และค่อนข้างตกค้างยาวนานในสิ่งแวดล้อมและเป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์ และสารอินทรีย์ระเหยส่วนหนึ่งจะระเหยไปในอากาศระหว่างกระบวนการผลิต การจัดเก็บ การเคลื่อนย้ายและการใช้ หรือระเหยออกจากน้ำเสียระหว่างกระบวนการบำบัดและระบายออก ปริมาณสารประกอบที่ระเหยง่ายซึ่งหลุดรอดสู่บรรยากาศโดยเส้นทางเหล่านี้มีนัยสำคัญต่อการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม เช่น ในอากาศ เป็นต้น

ในกรณีของโรงงานไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ พบสังกะสี (Zn) ในตัวอย่างน้ำทิ้ง 2 ตัวอย่างในปริมาณ 1,590 ไมโครกรัม/ลิตร และ 3,020 ไมโครกรัม/ลิตร ตามลำดับ¹ สารประกอบสังกะสีเป็นสารปรับเสถียร (stabilizer) ที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายในการผลิตพลาสติกพีวีซี และอาจเป็นที่มาของการปนเปื้อนของสังกะสีในน้ำทิ้งดังกล่าว การวิเคราะห์ตัวอย่างตะกอนจากบริเวณท่อน้ำทิ้งของโรงงานไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ยังพบสารประกอบพทาเลตเอสเทอร์ คือ DEHP และสารประกอบคลอรีนอื่น ๆ เช่น ออกตาคลอโรสไตรีน (octachlorostyrene) และสารกลุ่มเบนซินซึ่งมีคลอรีนเป็นองค์ประกอบ (chlorinated benzenes) แม้จะเป็นปริมาณน้อยก็ตาม สารเหล่านี้ตกค้างยาวนานมากในสิ่งแวดล้อมและมีหลายชนิดที่สามารถสะสมในร่างกายของสัตว์และมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพนตาคลอโรเบนซีน (pentachlorobenzene) และ เฮกซาคลอโรเบนซีน (hexachlorobenzene หรือ HCB) ซึ่งเป็นพิษสูงต่อมนุษย์และสัตว์

การวิเคราะห์ยังพบสารประกอบอินทรีย์เป็นพิษและการปนเปื้อนโลหะหนักในระดับสูงในตะกอนจากบริเวณท่อน้ำทิ้งและในน้ำทิ้ง ซึ่งให้เห็นว่า มีการสะสมสารพิษเหล่านี้ในสิ่งแวดล้อมจากการระบายน้ำเสียของโรงงาน และการวิเคราะห์พบสารอินทรีย์ที่มีคลอรีนเป็นองค์ประกอบในตะกอนที่บริเวณท่อน้ำทิ้งของโรงงานไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ซึ่งให้เห็นว่ามีการปล่อยทิ้งสารพิษเหล่านี้มาก่อนหน้านี้แล้ว เนื่องจากมลสารเหล่านี้เป็นสารพิษที่ตกค้างยาวนานในสิ่งแวดล้อม การที่พบในคลองระบายน้ำเสียของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดแสดงให้เห็นถึงการระบายสารพิษเหล่านี้สะสมลงสู่อ่าวไทยด้วย

¹มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมกำหนดให้มีสังกะสีไม่เกิน 5.0 มิลลิกรัมต่อลิตร http://www.pcd.go.th/info_serv/reg_std_water04.html#s1

กล่าวโดยสรุป ผลการรายงานของทั้งองค์กรของภาครัฐ และองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับสากล มีผลการศึกษาที่ตรงกันถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมใกล้เคียง

ทัศนะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างไม่มีขีดจำกัด ในจังหวัดระยอง โดยเฉพาะบริเวณนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาต่อถึงทัศนะของผู้บริหารระดับนโยบายที่มีต่อต้นเหตุของปัญหา และการจัดการปัญหาในอนาคต โดยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คน ได้แก่

รองประธานคณะกรรมการอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง รองผู้ว่าราชการคนปัจจุบัน และผู้เชี่ยวชาญจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผลการศึกษาจำแนกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ทัศนะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยได้สอบถามถึงทัศนะของผู้บริหารระดับนโยบายที่มีต่อปัญหามลภาวะในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมเอเซีย และผู้วิจัยได้นำคำพิพากษาของศาลปกครองจังหวัดระยองที่ประกาศให้เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมเอเซียอำเภอบ้านฉางเป็นพื้นที่ควบคุมมลพิษ มาเป็นประเด็นในการสอบถามผู้ให้ข้อมูลโดยจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่าสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุ 4 ประการคือ

1.1 ความผิดพลาดในการจัดผังเมือง โดยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า การไม่มีแนวกันชนระหว่างประชาชนกับโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง แม้ว่าของเสียที่โรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยออกมาสู่ธรรมชาติจะได้มาตรฐานก็ตาม การสะสมของมลภาวะก็จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และกระทบต่อประชาชนผู้ที่อาศัยตามแนวโรงงานในระยะยาว และหากว่าโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมลภาวะออกมาด้วยค่าที่เกินมาตรฐานแล้ว ก็จะเป็นตัวเร่งให้ประชาชนได้รับผลกระทบเร็วขึ้น

สำหรับความผิดพลาดในการจัดผังเมือง ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การจัดผังเมืองในจังหวัดระยอง เป็นการติดตามนักลงทุน หรือชนชั้นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดผังเมือง

โดยในประเด็นความผิดพลาดในการจัดผังเมือง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นอดีตของผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552) ให้ความเห็นว่า

. . . การจัดผังเมืองที่เห็น ก็คือคนมีเงินเป็นคนจัด ว่าต้องการให้พื้นที่ใด เป็นโรงงาน พื้นที่ใดเป็นที่อยู่อาศัย ในกรณีของบ้านฉาง ก็เหมือนกัน ก็มีเหตุผลทั้งสองข้าง ด้านโรงงานก็มีเหตุผลว่า อยู่ติดกับมาบตาพุด ก็มีความสะดวกในเรื่องระบบสาธารณูปโภค การกำจัดของเสีย ด้านประชาชนก็บอกว่าสถานที่อำเภอบ้านฉางควรจะเป็นที่อยู่อาศัย เพราะมีทั้งภูเขา ทะเล ทั้งสองฝ่ายต่างมีเหตุผล แต่ทั้งสองฝ่ายไม่ได้คุยกันจนเข้าใจกัน และตัดสินใจร่วมกัน

1.2 การขาดประสิทธิภาพ และจริยธรรมของโรงงานอุตสาหกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างเชื่อว่า มีบางโรงงานที่ปล่อยสารพิษจากกระบวนการผลิตออกสู่ธรรมชาติเกินมาตรฐานจริง ซึ่งสาเหตุดังกล่าว จะมาทั้งการขาดประสิทธิภาพของระบบการผลิต การไม่ลงทุนที่เพียงพอในระบบการกำจัดของเสีย เนื่องจากมองว่าเป็นการสร้างต้นทุนให้กับโรงงาน ดังนั้นทุกโรงงานจึงปฏิบัติเพียงแต่ให้ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น นอกจากนี้แล้วผลสรุปของปัญหาข้างต้น ผู้ให้ข้อมูลสรุปว่าเกิดจากการขาดจริยธรรมของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรม

1.3 การหย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่า ภาครัฐที่ควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีทั้งกรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมายกับโรงงานที่ปล่อยมลพิษ จึงทำให้โรงงานไม่กลัวว่าจะถูกปิดโรงงาน และหากว่าในอนาคตการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดีขึ้น ปัญหามลภาวะก็จะเกิดขึ้นต่อไป

1.4 ขาดการประสานงาน และศูนย์บัญชาการเรื่องการจัดการอุตสาหกรรม

อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด จากการศึกษาที่พบว่า มีส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุตสาหกรรมมากมาย ประกอบด้วยกรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ การนิคมอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาลเมืองมาบตาพุด, เทศบาลเมืองบ้านฉาง และองค์การบริหารส่วนตำบล) ตำรวจจังหวัดระยอง แต่กลับพบว่าไม่มีหน่วยงานใดที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการ

อย่างเบ็ดเสร็จ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงานทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการอุตสาหกรรมที่ดีพอ

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง ให้ความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ศาลเขาตัดสินมาแล้ว ปฏิเสธไม่ได้เลยว่ามีผลผลิต หรือแม้แต่ศาลจะไม่ตัดสินก็ตาม ก็ปฏิเสธไม่ได้เหมือนกัน เพราะเหตุการณ์ที่ปรากฏอยู่ เป็นข้อมูลจริงเถียงไม่ได้ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นเพราะว่าเราไม่มีแนวกันชน และแนวกันชนของเรา 5 กม. อาจจะไม่พอด้วยซ้ำ อาจจะต้องเป็น 10 กม. คือมีทางเลือก 2 ทาง คือไม่ปิดโรงงาน หรือโรงงานไม่ปรับปรุงให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ก็ต้องย้ายคนออกนอกพื้นที่เหมือนย้ายโรงเรียนมาบตาพุดพันวิทยาคาร แต่ผมว่า ปิดโรงงาน หรือปรับปรุงโรงงานจะง่ายกว่า การย้ายคน

จำนวนโรงงานมันมาก ปัญหาชุมชนกับอุตสาหกรรมอยู่ด้วยกัน ปัญหาต่าง ๆ เช่น น้ำเสีย กากของเสีย ฯลฯ หน่วยงานของรัฐไม่สามารถจัดการได้ ให้ทันกับการเติบโตภาคอุตสาหกรรม แต่การจัดการเรื่องน้ำมีหน่วยงานที่รับผิดชอบถึง 40 หน่วยงานแต่ไม่ประสานกัน ต่างคนก็มีนโยบายของตนเอง การจัดการของเสียก็ไม่เพียงพอ การจัดสรรงบก็นับตามหัวของประชากร แต่เรามีประชากรแฝงมาก คุณภาพของผลผลิตอุตสาหกรรมนั้นมีมาตรฐานต้องผลิตต่อเนื่อง แต่ภาครัฐยังแก้ไขปัญหาไม่ได้ ทันทกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะผังเมืองจัดโซนนิ่งไม่ชัดเจน ไม่สามารถจัดการกับธุรกิจเฉพาะส่วนได้ เช่น ให้มาบตาพุดเป็นอุตสาหกรรม บ้านฉางเป็นที่อยู่อาศัย ไม่ใช่จัดตามใจนายทุน ทำได้อย่างไรให้โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่บนต้นน้ำเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเราขาดคุณธรรมจริยธรรมจึงทำให้เรามีปัญหาเหมือนทุกวันนี้”

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายไว้ดังนี้ “. . . ปัญหาที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าเป็นปัญหาเชิงประจักษ์ คือเกิดขึ้นแล้ว และก็เป็นข้อเท็จจริงว่าชาวบ้านเดือดร้อนจริง แสดงได้ว่าหน่วยงานที่ดูแลไม่สนใจการบังคับใช้กฎหมาย ที่ควรจะเป็น หากพบว่าโรงงานไหนสร้างปัญหาและพิสูจน์ได้จริง ก็ควรจะมีการสั่งปิด หรือพักการผลิต”

2. ทักษะของผู้บริหารระดับนโยบายต่อแนวทางการอยู่ร่วมกันในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คนมีความเห็นตรงกันว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง และของประเทศยังคงต้องเดินหน้าต่อไป สำหรับในกรณีของ นิคมอุตสาหกรรมเอเซีย อำเภอบ้านฉาง ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันเหตุการณ์เลยขั้นตอนของการ

แบ่งพื้นที่ไปแล้ว (Zoning) และเห็นว่าการปิดโรงงาน หรือพักใบอนุญาตในกรณีที่โรงงานกระทำ ความผิดมีความเป็นไปได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยความโปร่งใสของหน่วยงานควบคุมตรวจสอบ ที่ จะต้องพิสูจน์แล้คั้นหาโรงงานที่กระทำผิด และนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งพัก ใบอนุญาต หรือสั่งปิดโรงงานต่อไป

นอกจากนี้แล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังเห็นว่า กรณีของการย้ายโรงงานออกจากพื้นที่นิคม อุตสาหกรรมเอเชีย มีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากในปัจจุบัน โรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม เอเชียมีความสะดวกในด้านการขนส่ง การกำจัดของเสีย และใกล้กับแหล่งก๊าซธรรมชาติที่ต้อง นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต

สำหรับแนวทางการอยู่ร่วมกันในอนาคตระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนิคม อุตสาหกรรมเอเชียกับประชาชนใกล้เคียง ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ปัจจัยสำคัญจะอยู่กับผู้ประกอบการ โรงงาน และหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญโดย สิ่งที่ผู้ประกอบการควรจะมีปฏิบัติมีดังนี้

1. การดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน อย่างจริงจัง (Corporate Social and Environmental Responsibility: CSER) และใช้เทคโนโลยีที่สะอาดใน การผลิต (Green Technology)

2. ให้ประชาชน องค์กรภาคเอกชน กลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนร่วมตรวจสอบการ ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงงาน

และในส่วนของการดำเนินงานของภาครัฐ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ภาครัฐควร ดำเนินงานดังนี้ คือ

1. บังคับใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา และกำหนดมาตรการตรวจสอบ พิสูจน์ความผิดของโรงงาน อุตสาหกรรมร่วมกันระหว่างประชาชน โรงงานอุตสาหกรรม และ ภาครัฐ

2. ให้ความรู้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้นำในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

โดยจากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552) ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

. . . นาที่น้ำมันเลยขั้นตอนของการโชนนิ่งไปแล้ว ถึงตรงนี้ต้องพูดกันว่า จะอยู่ร่วมกันอย่างไรแล้ว หากเรายังไม่พูดถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ อนาคตก็จะมี ยังคลุมเครืออย่างที่เป็นอยู่ ดังนั้นเราต้องแบ่งหน้าที่กัน โรงงานก็ต้องมี ธรรมมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจ ภาครัฐมีหน้าที่ตรวจสอบ ก็ต้อง ตรวจสอบกันตรงไปตรงมา ผู้ว่าก็ต้องไม่เกรงใจ หากโรงงานไหนผิด

ก็ต้องสั่งพัก ผิดบ่อย ๆ ก็เสนอปิดโรงงาน แล้วโรงงาน กับรัฐ ก็ต้องให้ประชาชนเขาเข้ามามีส่วนร่วม ประชาชนก็คือกลุ่มต่าง ๆ ที่ออกมา ร้องเรียนนั่นแหละดีที่สุด เพราะหากว่าคนที่เขาร้องเรียน เขายังเชื่อว่า โรงงานปรับปรุงดีแล้ว ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปเขาก็ยิ่งเชื่อ

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง (สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์) ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

... การให้ประชาชนได้รับรู้ถึงรายละเอียดของโรงงานที่จะมาตั้ง ว่าเป็นอย่างไร ผลิตอะไรและการพัฒนาระดับนโยบาย “ถ้าที่นี่จนจะมีคนมาอยู่หรือ” ปัญหาที่เกิดขึ้นก็เพราะคน การจัดการพื้นที่สีเขียวต้องใช้เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์มาดูแล คนต้องไม่ทำลายโซนนิ่ง โดยเฉพาะผังเมืองโยธาธิการ มหาดไทย เป็นเรื่องของ จริยธรรมของผู้รับผิดชอบ คนกำกับดูแล ต้องสรุปให้ได้ในการจัดรูปแบบการใช้ ที่ดิน ต้องจัดแบบบูรณาการ ดูตัวอย่างของสิงคโปร์ แยกโซนตามภารกิจ เกษตร ท่องเที่ยว ประมง อุตสาหกรรม แต่ของเรารวมกันไปหมด การพัฒนาการศึกษา ให้เท่าทันอุตสาหกรรม ทั้งมหาวิทยาลัย และส่วนงานวิจัย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องมีแผนการทำงานอย่างชัดเจน การสร้าง ผู้นำชุมชน ควรมีความรู้การจัดการที่เหมาะสมตามภารกิจนั้น ๆ เช่นผู้นำในการ จัดการเรื่องน้ำ ทั้งน้ำดี น้ำเสีย หรือผู้นำในการจัดการเรื่องกากสารพิษของเสีย ก็ ต้องมีความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ เป็นต้น การใช้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สะอาด เป็นตัวนำในการพัฒนาอุตสาหกรรม ขณะนี้โรงงานจะต้องมี ISO 26000 และ เจ้าหน้าที่ของโรงงานจะต้องทำประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับชุมชน CSR ต้องมี ความรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลที่ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2552) แสดงความเชื่อมั่นในการอยู่ร่วมกันของโรงงานอุตสาหกรรมกับประชาชนว่า

... อยู่ด้วยกันได้ ทุกฝ่ายทำความเข้าใจกัน ปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่ายอย่าง ตรงไปตรงมา เปิดเผยข้อมูลให้ทราบถึงกันด้วยความจริงใจแล้ว ทำไมจะอยู่ด้วยกัน ไม่ได้ เวลามีข้อกระทบกระทั่งกันก็ อธิบายกัน เล่าให้ฟังว่าความจริงมันเกิดอะไร และจะแก้อย่างไร โรงงานไม่มีประชาชนก็อยู่ไม่ได้ เพราะจะไม่มีคนทำงานให้ ประชาชนถ้าไม่มีโรงงานก็อยู่ไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าจะขายของให้ใคร ถ้าทำความเข้าใจ กันแล้ว และปฏิบัติตามกฎหมายแล้วต้องอยู่ร่วมกันได้อย่างแน่นอน

กล่าวโดยสรุปการที่จะให้อุตสาหกรรม และประชาชนในจังหวัดระยอง อยู่ร่วมกันได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย อันประกอบไปด้วย ภาครัฐที่จะต้องสร้างมาตรการที่เหมาะสม และรักษากฎกติกาอย่างเข้มงวดเพียงตรง และสนับสนุนให้ภาคประชาชนชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดทิศทาง และมาตรการตรวจสอบ ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมที่จะต้องดำเนินกิจกรรมการผลิตด้วยความสำนึกในการรักษสิ่งแวดล้อม ไม่คำนึงถึงแต่ผลในด้านเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่จะต้องมองถึงความมั่งคั่งในระยะยาว (Wealth Management) ที่ให้ความสำคัญกับชุมชนรอบข้างเป็นอันดับแรก ส่วนภาคประชาชน ประชาชนทุกคนจะต้องใส่ใจกับโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการสร้างเครือข่ายชุมชนในการตรวจสอบ ดูแลระบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรม การทำหน้าที่ของภาครัฐ ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนที่เหมาะสมของประชาชนทุกคนในชุมชน